

Hemşirelerin Öz Yeterlilik Algıları ile Kraliçe Arı Sendromu Arasındaki İlişki

The Relationship Between Nurses' Self-Efficacy Perceptions and Queen Bee Syndrome

<p>Eda Nur ARSLAN Ordu Üniversitesi Yüksek Lisans Öğrencisi aslannedaa@gmail.com ORCID: 0009-0005-8508-0816</p> <p>Gönderilme Tarihi 28 Mayıs 2024</p> <p>Kabul Tarihi 25 Haziran 2024</p> <p>Yayınlanma Tarihi 31 Haziran 2024</p> <p>Anahtar Kelimeler Hemşire, Kraliçe Arı, Kraliçe Arı Sendromu, Öz Yeterlilik</p>	<p>ÖZET</p> <p>Bu araştırmanın amacı, hemşirelerin öz yeterlilik algıları ile kraliçe arı sendromu arasında ilişki olup olmadığını incelemektir. Önceki araştırmalar incelendiği zaman kraliçe arı sendromunun bakir bir konu olarak kaldığı, sağlık yönetiminde sadece bir tez konusu olduğu ve hemşirelik mesleği ile kraliçe arı sendromu arasındaki ilişkiye bakılmasına rağmen hemşirelerin öz yeterlilik algılarını ele alarak kraliçe arı sendromu arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmalara yazında rastlanılmamıştır. Bu bağlamda bu araştırmanın özgün yanı literatürde olan bu boşluğu kapatarak hemşirelerin öz yeterlilik algılarının kraliçe arı olmaları ile ilişkisi belirlenerek yazına katkı sağlamaktır. Araştırma, 20 Eylül 2023- 15 Şubat 2024 tarihleri arasında Giresun'daki kamu kurumlarındaki 376 kadın hemşire üzerinde yürütülmüştür. Veriler SPSS 16 programında analize tabi tutulmuştur. Araştırma nicel araştırma modeline göre planlanarak veri toplama aracı anket tekniği olarak belirlenmiştir. Yeşilay, Schwarzer ve Jerusalem (1997)'den uyarlanan "Öz Yeterlilik Ölçeği" ve kraliçe arı sendromunun kadın hemşireler üzerindeki algılarını ölçmek amacıyla Çelen ve Tuna (2021) tarafından geliştirilen "Kraliçe Arı Ölçeği" kullanılmıştır. Elde edilen verileri analiz etmek için güvenilirlik, geçerlilik, korelasyon, t Testi, ANOVA, regresyon analizleri, karşılaştırma ve frekans testleri yapılmıştır. Araştırma bulguları, hemşirelerin öz yeterlilik algılarının kraliçe arı sendromu arasında istatistiksel açıdan % 34 oranında negatif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur. Bu durum hemşirelerin öz yeterlilik algıları azaldıkça kraliçe arı sendromunun hemşirelerde görülmesinin arttığını göstermektedir.</p>
---	---

ABSTRACT

The aim of this study is to determine whether there is a relationship between nurses' self-efficacy perceptions and queen bee syndrome. When the previous researches were examined, it was found that the queen bee syndrome remained as a virgin subject, it was only a thesis subject in health management, and although the relationship between the nursing profession and the queen bee syndrome was examined, no studies examining the relationship between the queen bee syndrome by addressing the self-efficacy perceptions of nurses were found in the literature. In this context, the original aspect of this research is to contribute to the literature by closing this gap in the literature and determining the relationship between nurses' self-efficacy perceptions and being a queen bee. The study was conducted on 376 female nurses in public institutions in Giresun between September 20, 2023 and February 15, 2024. The data were subjected to analysis in SPSS 16 program. The research was planned according to the quantitative research model and the data collection tool was determined as the questionnaire technique. "Self-Efficacy Scale" adapted from Yeşilay, Schwarzer and Jerusalem (1997) and "Queen Bee Scale" developed by Çelen and Tuna (2021) were used to measure the perceptions of queen bee syndrome on female nurses. Reliability, validity, correlation, t test, ANOVA, regression analysis, comparison and frequency tests were performed to analyze the data obtained. The findings of the study showed that there was a statistically significant negative relationship of 34% between nurses' self-efficacy perceptions and queen bee syndrome. This shows that as nurses' self-efficacy perceptions decrease, the incidence of queen bee syndrome in nurses increases.

Received

May 28, 2024

Accepted

June 25, 2024

Published Online

June 31, 2024

Key Words

Nurse, Queen Bee, Queen Bee Syndrome, Self-efficacy

GİRİŞ

Hastane gerek sürekli hizmet veren gerek multidisipliner yapıda birçok meslek grubunun birlikte iş götürüyor olmasıyla vızır vızır işleyen arı kovanına benzemektedir. Bu metaforik benzetmeyle hastanede çalışanların daha çok kadın cinsiyet grubunda olması kraliçe arı-dişi arı polemikindeki gibi kadın çalışanların birbirlerinin önünü kesmesi, birbirlerini olumsuz etkilemeleri kraliçe arı sendromu olarak adlandırılmaktadır (Tanrısevdi vd., 2019). Sağlık sisteminde büyük bir yer tutan hemşirelik mesleğinin de çalışanları yüksek oranda kadın olduğu için kraliçe arı sendromu bu meslekte oldukça yaygındır. Kadın hemşirelerin sahip olduğu öz yeterlilik

düzeylerinin bu sendromu tetikleyebileceği akıllara gelmektedir.

Albert Bandura, öz-yeterlilik inancını "kişinin, bir işi yapmak için ihtiyaç duyduğu yetenek ve kabiliyete sahip olduğuna dair inancı" olarak tanımlayarak literatüre katmıştır (Heslin ve Khele, 2006).

Bandura'nın öz yeterlilik kavramı ile ilgili diğer tanımı ise "çeşitli durumlarla başa çıkabilmek için gereken davranışların ne kadar iyi ortaya konulabileceği ile ilgili kişisel yargılar"dır (Bandura, 1994). Buna göre öz-yeterlilik en basit haliyle, bireylerin kendi yetkinliklerine ilişkin

kişisel değerlendirmeleri veya inançlar olarak da ifade edebiliriz.

Bu araştırmada, hemşirelerin öz yeterlik algısının kraliçe arı sendromu ile olan ilişkisini belirlemek amaçlanmıştır. Öz yeterlilik konusunda birçok çalışma yapılmasına karşın kraliçe arı sendromuyla olan ilişkisine yönelik yapılan araştırmaların sayısı oldukça azdır. Kadın hemşirelerin öz yeterlilik algılarını araştırmak, kariyer basamaklarını tırmanarak başarıya ulaşmak için verdikleri sınavlar ve takındıkları tutumlar araştırılarak farklı bakış açıları sağlanması hedeflenmiştir. Bu bağlamda kadın hemşirelerin kariyerlerinde yükselirken karşılarına çıkan kraliçe arılar ve öz yeterlilik birlikte ele alınmıştır. Çalışma sonucunda ulaşılan bulguların literatüre ve hemşirelerin öz yeterliliklerinin ve algılarının geliştirilmesine, kraliçe arı sendromundan uzaklaşmasına ve mesleki açıdan ilerlemelerine katkı sağlaması beklenmektedir.

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Öz Yeterlilik Kavramı

Albert Bandura, öz yeterliliği psikolojik araştırmalarından türetmiştir. Bandura'ya (1977) göre öz yeterlilik, algılanan öz yeterliliğin faaliyetlerin ve davranışsal ortamların seçimini etkilediği psikolojik prosedürlerin temel varsayımı olan sosyal bilişsel teoriye dayanmaktadır. Harcanan çaba miktarı ve engellerle yüzleşmek için gösterilen sebat, bireyin yeterlilik beklentileri tarafından belirlenir. Öz yeterlilik kavramı, yönetim ve organizasyon alanında ortaya çıkmakta, yaşamın her alanında daha iyi bir bireysel başarı için motivasyonu ve bilişsel bir görevi yerine getirme kaynakları harekete geçirmektedir (Momeni vd., 2014).

Yapılmış araştırmalarda öz yeterlilikleri yüksek bireylerin kendini daha özgüvenli hissederek büyük hedefler belirleyerek zorlukları aşmak için çok daha fazla emek verdikleri görülmektedir. Bu da daha fazla yenilikçi ve uyumlu davranış sergilendiğini göstermektedir (Miller vd., 2000).⁶ Öz yeterliliği yüksek olan hemşirelerin daha enerjik olduğu; hemşirelerin zorlu çalışma koşulları, işyerinde karşılaştıkları yüksek stres düzeyleri ve örgütsel kısıtlamalarla baş edebilmesini sağlayarak benzer ya da alt

pozisyonundaki hemcinslerine kötü davranışları azaldığını göstermektedir (Fida vd., 2016).

Kraliçe Arı Sendromu

Kovandaki kraliçe arıdan esinlenerek ortaya çıkan bu sendrom, pozisyon olarak üst kademelerde yer alan kadınların hemcinslerinin önünü keserek kariyerlerinde ilerlemelerine engel olma durumudur (Faniko vd., 2015). Bu kavramı, ilk defa Michigan Üniversitesi'nde yaptıkları çalışmalarla Graham L. Staines, Toby Epstein Jayarante ve Carol Tavis ortaya koymuştur. "Kraliçe Arı Sendromu" yirmi binin üzerinde kadın çalışanla yürütülmüş olan anket çalışmasıyla ulaştıkları veriler toplanarak 1974'te Today dergisinde yayımlanmış ve literatüre kazandırılmıştır (Staines vd., 1974). Kraliçe arı sendromunun yapı boyutu, yeterlilik boyutu ve destek boyutu olarak üç alt boyutu vardır.

Hemşirelerin Öz Yeterlilik Algıları ile Kraliçe Arı Sendromu İlişkisi

Sağlık sektörü, multidisipliner yapıya sahip olması ile bünyesinde birçok mesleğin bir arada iş götürdüğü bir sektördür. Çoklu meslek grubunun bir arada olması beraberinde rekabeti de getirmektedir. Bu sektörün bel kemiğini oluşturan hemşirelik mesleğinin birlikte çalıştıkları diğer mesleklere göre sayısal olarak daha fazla kadın cinsiyetinden oluşmaktadır. Aynı konumda ve statü de çalıştığı meslektaşlarıyla iş hayatının getirdiği rekabet ile kadın hemşireler diğer kadınları kıskanabilmekte ve kendilerine rakip olarak görerek bencillik, hasetlik gibi duygulara yenik düşerek başarıyı diğer kadın meslektaşlarını ezerek aramaktadırlar (Poyraz, 2022). Kadınlarda gözlemlenen bu davranış 'tek kadın' olmanın ayrıcalık göstergesi ve bir başarı olduğuna inanmalarından öte gelir ve bu durumu kraliçe arı sendromu olarak ele alırız (Örücü vd., 2007). Uzun saatler tutulan nöbetler, haksız ücret, huysuz hastalar ve eleman eksikliklerinden dolayı çok fazla iş yüküne bağlı çok yorucu bir işdir. İnsan sağlığının mevzubahis olduğu ve hata götürmemesi gibi sebeplerden ötürü gerilimli bir ortamın olması şiddete maruz kalan hemşirelik meslek grubunda, fiziksel ve ruhsal sağlık sorunları geliştirebilmektedirler. Bu sorunlara ek olarak sosyal hayattaki sorunlar, asosyallik, öz kıyım ve diğer insanlara zarar verme gibi düşüncelerin olduğu da gözlemlenmiştir (Bloom, 2019; Mckenna vd., 2003). Hemşirelik eğitimi alan

öğrencilerin %34'ü, meslekte aktif olan hemşireler ise %43'ünün şiddete maruz kaldığını bildirdiği gözlemlenmiştir. Yapılan araştırmada sözlü şiddet, sosyal destek eksikliği ve kurumsal adaletsizlik ile ilişkilendirildiği görülmüştür (Magnavita ve Heponiemi, 2011). Tüm bu durumlar kadın hemşirelerin aynı cinsiyetteki meslektaşlarını zor durumlara sokmalarına ve kötü davranışlar sergilemeye itebilmektedir.

Kötü iş koşullarının sebep olduğu öfke, öz yetersizlik, kıskançlık gibi olumsuz durumların nedeni ise kadınların tatmin edilme ve diğerlerinden daha iyi olma ihtiyaçlarıdır. Bu sebeplerden ötürü deneyimli hemşirelerin genç hemşirelere karşı saldırgan tavır içinde olmaktadır. Bu öfkeli tavırlar da çoğunlukla, bu durumları henüz deneyimlememiş yeni mezun hemşirelere yönlendirilmekte olduğu görülmüştür (Yürüten, 2010). Wuertele'nin (2017) yaptığı çalışmada, genç bir hemşire ile kraliçe arı sendromu hakkında yapılan röportajda; deneyimli hemşirelerin başarılı gördükleri yeni mezun hemşireleri istemediklerini belirtmekte olup deneyimli hemşirelerin yeni mezun hemşirelere yardım etmek istemediklerini, onlara kötü davrandıklarını bildirmişlerdir. Şengül ve diğerlerinin (2019) kraliçe arı algısı üzerine yaptıkları çalışmada, hemşirelerin yönetici pozisyonundaki erkeklerin yönetici pozisyonundaki kadınlara göre daha duygusal davranışlar sergilemeleri ve problem çözme konusunda daha başarısız olduklarını düşündüklerini belirtmişlerdir. Ayrıca, kadın yöneticilerin işyerinde rekabet ve çatışma ortamına neden olduklarını söyleyerek kraliçe arı sendromuna sahip oldukları görmüşlerdir. Bu çalışmalar incelendiğinde çalışma koşullarının getirdiği fiziksel ve psikolojik negatiflikler ile düşük öz yeterlilik düzeyleri kadın hemşireler arasında kraliçe arı sendromunu tetiklemektedir.

Araştırmanın Hipotezleri

H1 Hemşirelerin öz yeterlilik algıları ile kraliçe arı sendromu arasında ilişki vardır.

H2 Kraliçe arı sendromu, hemşirelerin mesleki deneyim sürelerine göre anlamlı şekilde farklılaşır.

H3 Hemşirelerin yaşları arttıkça kraliçe arı sendromu görülmesi anlamlı şekilde artar.

GEREÇ VE YÖNTEM

Araştırma nicel araştırma modeline göre planlanarak veri toplama aracı anket tekniği olarak belirlenmiştir. 43 sorudan oluşan anket kadın hemşirelerin kraliçe arı algılarını belirlemeye yöneliktir. Araştırma verilerinin toplanmasında, araştırmacılar tarafından hazırlanan bireylerin "Demografik Bilgiler", "Öz Yeterlilik Ölçeği" ve "Kraliçe Arı Sendromu Ölçeği" olmak üzere 3 farklı anket kullanılmıştır. İlk bölüm yaş, medeni durum, çalışılan kurum, deneyim ve eğitim düzeyi değişkenleri olmak üzere 5 demografik sorudan, ikinci bölüm 10 sorudan oluşan Öz Yeterlilik Ölçeği (Yeşilay, Schwarzer ve Jerusalem (1997) sorularından ve son bölüm 27 sorudan oluşan Kraliçe Arı Ölçeği sorularından oluşmaktadır. Kraliçe Arı Sendromu Ölçeği (Çelen ve Tuna, 2021) 3 alt boyut ve 27

maddeden oluşmaktadır. Destek boyutu 1-9 maddelerinden, Yapı boyutu 10-17 maddelerinden, Yeterlilik boyutu 18-27 maddelerinden oluşmaktadır. Ölçekler 5'li Likert formunda olup "Kesinlikle Katılmıyorum (1)- Kesinlikle Katılıyorum (5) aralığından oluşmaktadır. Ölçek puanının artması kraliçe arı algısının arttığını göstermektedir.

Araştırmanın evrenini Giresun ilinde bulunan kamu hastanelerindeki kadın hemşireler oluşturmaktadır. Araştırma, 20 Eylül 2023- 15 Şubat 2024 tarihleri arasında olup Giresun'daki ASM, TSM, devlet hastanesi, eğitim araştırma hastanesindeki kadın hemşirelere ulaşılmıştır. 376 anketten sağlıklı veriler elde edilmiştir. Veriler, SPSS 16 programında analize tabi tutulmuştur.

BULGULAR

Korelasyon Testi Analizi

Yapılan korelasyon testinde öz yeterlilik ile kraliçe arı sendromu arasında anlamlı negatif ilişki (Pearson Correlation:-0,344/ Sig.,000) vardır. Korelasyon analizinin anlamlı çıkmış olması regresyon analizinin yapılması gerektiğini göstermektedir. Bu analiz sonucunda H1 hipotezi kabul edilmiştir.

Tablo 1.

	1	2	Cronbach's Alpha	Ortalama
Öz Yeterlilik	1	-	0,91	40,1702
Kraliçe Arı Sendromu	-0,344**	1	0,83	66,4335

Regresyon Testi Analizi

Yapılan regresyon analizinde, öz yeterlilik kavramının, kraliçe arı sendromunu (sig.= ,000) negatif şekilde etkilediği (r=,116) görülmektedir.

Tablo 2.

Model		Standartlanmamış Katsayılar			Standartlanmamış Katsayılar	t	p	R	R ²	F	p
Bağımlı Değişken	Bağımsız Değişken	B	Std. Hata	Beta							
Kraliçe Arı Sendromu	(Sabit)	3,162	,087		36,418	,000	-,344(a)	,118	50,159		,000 ^a
	Öz Yeterlilik	-,151	,021	-,344	-7,082	,000					

Medeni Durum ile Öz Yeterlilik ve Kraliçe Arı Sendromu T-Testi Analizi

T testi tabloları incelendiğinde medeni durum ile hemşirelerin öz yeterlilik ölçeği arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır (t(49)=0,525, p>0,05). Yapılan araştırmada hemşirelerin medeni durumu ile kraliçe arı sendromu ölçeği arasındaki ilişkinin anlamlı olduğu bulunmuştur (p<0,05). Medeni durumu evli olan hemşirelerde kraliçe arı sendromu görülme oranı daha yüksektir.

Yaş ile Öz Yeterlilik ve Kraliçe Arı Sendromu Anova Testi Analizi

Araştırmaya katılan hemşirelerin yaş değişkenleri ile öz yeterlilik ölçeği arasında yapılan Anova testi sonucuna göre anlamlılık bulunmamıştır (p>0,05). Bu sonuçlara göre

hemşirelerin yaş değişkeninin öz yeterlilik ölçeği üzerinde anlamlı ilişki bulunmamıştır.

Araştırmaya katılan hemşirelerin kraliçe arı sendromu ölçeği ile yaş değişkeni arasında yapılan Anova testi istatistiklerine göre anlamlı pozitif ilişki bulunmuştur (p<0,05). Elde edilen sonuçlara göre hemşirelerin yaşları arttıkça kraliçe arı sendromu görülme oranı artmaktadır. H3 hipotezi kabul edilmiştir.

Eğitim Durumu ile Öz Yeterlilik ve Kraliçe Arı Sendromu Anova Testi Analizi

Eğitim durumuna göre, öz yeterlilik ve kraliçe arı sendromu düzeyinin anlamlı şekilde farklılaşp farklılaşmadığına bakıldığında (p<0,05) eğitim durumuna göre; öz yeterlilik ve kraliçe arı sendromu oranlarında istatistiksel verilere göre anlamlı pozitif ilişki bulunmuştur.

Eğitim seviyesi arttıkça hemşirelerin öz yeterlilikleri artmaktadır.

Deneyim ile Öz Yeterlilik ve Kraliçe Arı Sendromu Anova Testi Analizi

Araştırmaya katılan hemşirelerin deneyim değişkeniyle öz yeterlilik ölçeği arasında yapılan Anova testi verilerine göre anlamlı farklılık bulunmamıştır ($p>0,05$). Bulunan verilere göre öz yeterlilik ölçeği üzerinde hemşirelerin deneyim değişkeninin anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

Araştırmaya katılan hemşirelerin kraliçe arı sendromu ölçeği ile deneyim değişeni arasındaki Anova testi verilerine göre anlamlı farklılık olduğu bulunmuştur ($p<0,05$). Bulunan verilere göre hemşirelerin mesleki deneyimleri arttıkça

kraliçe arı sendromu görülme oranı artmaktadır. H2 hipotezi kabul edilmiştir.

Kurum ile Öz Yeterlilik ve Kraliçe Arı Sendromu Anova Testi Analizi

Araştırmaya katılan hemşirelerin öz yeterlilik ölçeği ile kurum değişeni arasındaki Anova testi verilerine göre anlamlı farklılık olduğu bulunmuştur ($p<0,05$).

Araştırmaya katılan hemşirelerin kraliçe arı sendromu ölçeği ile kurum değişeni arasındaki Anova testi verilerine göre anlamlı farklılık bulunmamıştır ($p>0,05$). Bulunan verilerin üzerine hemşirelerin daha gelişmiş kurumlarda çalışması kraliçe arı sendromu görülme oranını arttırmaktadır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Hemşirelerin öz yeterlilik algılarının, kraliçe arı sendromu arasındaki ilişkiyi belirlemeye yönelik yapılan bu çalışmada aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır: Öz yeterlilik ile kraliçe arı sendromu arasında bilimsel olarak negatif yönde anlamlı ilişkinin varlığı bulunmuştur. Elde edilen sonuçlar, kadın hemşirelerin öz yeterlilik algıları azaldıkça kraliçe arı sendromu algılarının arttığını göstermektedir. Eğitim düzeyi artan ve eğitim araştırma hastanesinde çalışan hemşirelerin öz yeterlilikleri oranı artmaktadır. Bilginin gücünün getirdiği güven öz yeterliliği anlamlı olarak desteklemektedir. Yaş ve deneyim ile kraliçe arı sendromu arasında pozitif yönde anlamlı ilişki varlığı söz konusudur. Buna göre, yaşlı ve deneyimli hemşirelerin yeni mezun ve genç hemşireleri desteklemek konusunda isteksiz oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Bu duruma istinaden kadın hemşirelerin iş yerlerinde daha sık rekabet ve çatışma yaşadıkları, yönetici pozisyonunda bulunan kadınlara karşı negatif bakış açısına sahip oldukları gözlemlenmektedir. Bu boyut, kadın çalışanların iş yaşamında deneyimli hemşirelerden destek görmek yerine kadınlar arası sorunların çok daha sık yaşandığını göstermektedir. Yoğun ve zorlu mesailerinin olması, diğer mesleklerle göre yöneticilerle daha fazla karşı karşıya kalmaları ve hemşirelik mesleğinin çoğunluk olarak kadın olması ile birlikte, yönetici pozisyonundaki kadınların karakter özelliklerine yönelik sergiledikleri tutum ve tavırları içeren negatiflikleri daha fazla algıladıkları görülmüştür. Diğer değişken olan medeni durumun öz yeterlilik ve kraliçe arı sendromu açısından farklılık göstermemektedir. Yapılan çalışmada öz yeterliliğin yaş ve deneyim değişkenleriyle ilişkisiz olduğu bulunmuştur. Araştırma sonucu elde edilenler doğrultusunda çalışanlara, yöneticilere ve araştırmacılara şu önerilerde bulunulabilir: Literatürde, kraliçe arı sendromunun öz yeterlilik konusunun çalışıldığı ve hemşirelerin olduğu çalışmalar yok denecek kadar azdır. Gelecek yeni hemşirelerin mesleklerine dair bakış açılarının pozitif olacak şekilde değiştirilmesi ve meslekteki motivasyonlarının artması amacı ile kadın hemşirelerde görülen kraliçe arı sendromuna ilişkin araştırmaların incelendiği, sebeplerinin araştırılarak çözüme ulaştıracak önerilerin olduğu çalışmalara ihtiyaç vardır.

KAYNAKLAR

- Bandura, A. (1977). *Social Learning Theory*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.
- Bandura, A. (1994). Self-Efficacy. In V. S. Ramachaudran (Ed.), *Encyclopedia Of Human Behavior* (pp. 71-81). New York: Academic Press.
- Bloom, EM. (2019). Horizontal violence among nurses. *Experiences Responses and Job Performance. Nurs Forum*, 54(1):77-83. doi: 10.1111/nuf.12300. Epub 2018 Oct 17.
- Çelen O, Tuna M. (2021). Konaklama işletmelerindeki kadın çalışanların kraliçe arı sendromu algılarının ölçülmesine yönelik bir ölçek geliştirme çalışması, *Türk Turizm Araştırmaları Dergisi*, 5(3), 2127-2148.
- Faniko, K., Ellemers, N., & Derks, B. (2016). Queen Bees and Alpha Males: Are successful women more competitive than successful men?. *European Journal of Social Psychology*, 46(7), 903-913. <https://doi.org/10.1002/ejsp.2198>
- Fida, R., Laschinger, H. K. S., & Leiter, M. P. (2018). The protective role of self-efficacy against workplace incivility and burnout in nursing: A time-lagged study. *Health care management review*, 43(1), 21-29. <https://doi.org/10.1097/HMR.0000000000000126>
- Heslin, P.A. ve Khele, U.C. (2006). Self-Efficacy. In S. G. Rogelberg (Ed.), *Encyclopedia of Industrial / Organizational Psychology* (pp. 705-708).
- Magnavita, N., Heponiemi, T. (2011). Workplace violence against nursing students and nurses: an Italian experience. *J Nurs Scholarsh*. 43:203-10. <https://doi.org/10.1111/j.1547-5069.2011.01392.x>.
- McKenna, B. G., Smith, N. A., Poole, S. J., & Coverdale, J. H. (2003). Horizontal violence: experiences of Registered Nurses in their first year of practice: Interpersonal conflict among nurses. *Journal of Advanced Nursing*, 42(1), 90-96. <https://doi.org/10.1046/j.1365-2648.2003.02583.x>
- Miller, V. D., Allen, M., Casey, M. K., & Johnson, J. R. (2000). Reconsidering the organizational identification questionnaire. *Management Communication Quarterly*, 13(4), 626-658. <https://doi.org/10.1177/1059449300134003>
- Momeni, M., Ebrahimpour, H., Ajirloo, M.B. (2014), Aedabil Eyaletindeki sosyal güvenlik kurumu çalışanlarında çalışanların öz yeterliliğinin yenilikçi iş davranışı üzerindeki etkisi. *Kuwait Chapter of the Arabian Journal of Business and Management Review*, 3(8), 29.
- Örücü, E., Kılıç, R., Kılıç, T. (2007). Cam tavan sendromu ve kadınların üst düzey yönetici pozisyonuna yükselmelerindeki engeller: Balıkesir ili örneği. *Yönetim ve Ekonomi*, 14(2), 117-135
- Poureslami, I., Nimmon, L., Rootman, I., ve Fitzgerald, M. J. (2017). Health literacy and chronic disease management: drawing from expert knowledge to set an agenda. *Health promotion international*, 32(4), 743-754.
- Saygılı, M., Kandemir, A., Kaya, M., ve Sönmez, S. (2020). Eczaneye Başvuran Hastalarda Akılcı İlaç Kullanımı
- Schwarzer, R., & Jerusalem, M. (1995). Generalized self-efficacy scale. In J. Weinman, S. Wright, & M. Johnston (Eds.), *Measures in health psychology: A user's portfolio. Causal and control beliefs* (pp. 35-37). Windsor, UK: NFER-Nelson.
- Staines G, Tavis C, Jayaratne TE. (1974). The queen bee syndrome. *Psychology Today*, 7(8), 55-60.
- Şengül, H., Cinar, F., Bulut, A. (2019). The perception of queen bee phenomenon in nurses; qualitative study in health sector. *Nigerian journal of clinical practice*, 22(7), 906. https://doi.org/10.4103/njcp.njcp_308_18
- Tanrısevdi F., Yengin-Sarpkaya P., Sarpkaya R. (2019). Eğitim örgütlerindeki kadın yöneticilerin cam tavan deneyimleri. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi*, 7(4), 1590-1617.
- Tosun, N., & Hoşgör, H. (2021). A Research To Determine The Relationship Between E-Health Literacy And Rational Drug Use Awareness. *Cumhuriyet Üniversitesi Journal Of Economics & Administrative Sciences (JEAS)*, 22(2).
- Wuertele, R. (2017). The Influence Of The Queen Bee Syndrome On The Attitudes, Behaviors, And Emerging Leadership Styles Of The Millennials.
- Yazar Poyraz, Z. (2022). Kraliçe Arı Sendromunun Liderlik ile İlişkisi : Sağlık Kurumları Örneği. *Ordu Üniversitesi*.
- Yılmaz, K. C. & Kıl, A. (2018) Individuals' health literacy level and their knowledge and practices with respect to rational drug use. *Kontakt*, 20(4),401-407; <http://dx.doi.org/10.1016/j.kontakt.2018.08.001>.
- Yürüten, M. T. (2010). İş Yaşamındaki Kadınlar/Kraliçe Arı Sendromu. *İşletme Araştırmaları Dergisi*, 12(3), 2276- 2296